

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union
FAVILLE: 2019-1-SK01-KA204-060711

Ενότητα 3

Κείμενο μελέτης 1

Παραδοτέο	IO1
Ημερομηνία	18 Φεβρουαρίου 2020
Συνέταιρος (οι)	ASTRA, ENTRE
Έκδοση	1.0
Κατάσταση	Τελικό
Διασπορά	
Σχόλια	

ZDRUŽENIE
PRE INOVÁCIE
A ROZVOJ

German Institute for
Adult Education
Leibniz Centre for
Lifelong Learning

ENTRE

idec

AbERTA

UNIVERSIDADE
www.uab.pt

Συνέταιροι FAVILLE

ASTRA - ZDRUZENIE PRE INOVACIE A ROZVOJ
Σλοβακία

DIE - Deutsches Institut für Erwachsenenbildung
Leibniz - Zentrum für Lebenslanges Lernen
Γερμανία

ENTRE, s.r.o.
Σλοβακία

ΕΑΠ – Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ελλάδα

HT srl
Ιταλία

IDEC - AINTEK SYMBOULOI EPICHEIRISEON EFARMOGES
YPSILIS TECHNOLOGIAS EKPAIDEFSI ANONYMI ETAIREIA
Ελλάδα

UAb – Universidade Aberta
Πορτογαλία

Ευχαριστία: Το FAVILLE συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό τη Συμφωνία Επιχορήγησης υπ' αριθμόν 2019-1-SK01-KA204-060711

Αποποίηση ευθύνης: Οι απόψεις και γνώμες που εκφράζονται σε αυτήν την έκδοση ανήκουν αποκλειστικά στους συγγραφείς και δεν αντανakλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Πίνακας Περιεχομένων

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Τι είναι η εικονική διευκόλυνση;.....	3
3.	Τι μπορώ να διευκολύνω εικονικά;.....	4
3.1.	Οφέλη εικονικών εκδηλώσεων	5
3.2.	Δυσκολίες διεξαγωγής εικονικής εκδήλωσης	7
4.	Σύγχρονη και ασύγχρονη διευκόλυνση σε ΕΜΠ.....	10
4.1.	Ασύγχρονοι διευκολυντές	11
4.2.	Σύγχρονοι διευκολυντές	11
4.3.	Δεξιότητες διευκολυντή σύγχρονης και ασύγχρονης μάθησης: βασική επισκόπηση	11
5.	Πηγές.....	13

1. Εισαγωγή

Η μετάβαση οργανισμών και ομάδων στην online εργασία έχει αυξήσει κατακόρυφα την ανάγκη για καλοσχεδιασμένα, φιλικά προς τον χρήστη και με αποτελεσματική υποστήριξη εικονικά σεμινάρια, διαδικτυακά μαθήματα, συνελεύσεις και εργαστήρια. Οι εικονικές συνελεύσεις με άναρχη δομή και κακή διαχείριση, τα βαρετά, αδιάφορα σεμινάρια και τα εργαστήρια ή οι συζητήσεις χωρίς επαρκή διευκόλυνση μπορούν να οδηγήσουν σε χάσιμο χρόνου και εκνευρισμό εντός των ομάδων.

Οι αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στα μέλη μιας διαδικτυακής ομάδας δεν είναι κάτι που «συμβαίνει» αυθόρμητα. Απαιτούν φροντίδα και ενίσχυση: διευκόλυνση. Πυρήνας της διευκόλυνσης είναι η εξυπηρέτηση της ομάδας και η υποστήριξή της, ώστε να επιτύχει τους σκοπούς της ή τον στόχο της.

Στο τμήμα αυτό του μαθήματος, θα εξηγήσουμε τι είναι η εικονική διευκόλυνση και γιατί είναι χρήσιμη. Επίσης, θα συζητήσουμε τι είδους εκδηλώσεις επιδέχονται εικονικής διευκόλυνσης, και θα μιλήσουμε λίγο πιο αναλυτικά για τη σύγχρονη και ασύγχρονη διευκόλυνση σε ένα εικονικό μαθησιακό περιβάλλον.

2. Τι είναι η εικονική διευκόλυνση;

Με απλά λόγια, ο διευκολυντής είναι κάποιος ο οποίος διευκολύνει μια ομαδική διαδικασία ή εργασία. Αυτό το επιτυγχάνει καθοδηγώντας την ομάδα μέσω μίας διαδικασίας, βοηθώντας να υπάρξει κατανόηση και βελτιώνοντας τη συμμετοχή και τη συνεργασία. Χρησιμοποιώντας τεχνικές και μεθόδους διευκόλυνσης, οι καλύτεροι διευκολυντές βοηθούν τις ομάδες να προχωρούν προς τα επιθυμητά τους αποτελέσματα με δομημένο τρόπο.

Αν εξετάζαμε τον ρόλο του διευκολυντή της εικονικής μάθησης, ίσως καταλήγαμε στην ακόλουθη περιγραφή: Οποιοσδήποτε διευκολύνει την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, χτίζοντας και χρησιμοποιώντας σωστά ένα ευνοϊκό περιβάλλον εικονικής μάθησης, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ασκούν λειτουργίες διδασκαλίας, κατάρτισης ή καθοδήγησης. Ο διευκολυντής προσανατολίζει τον μαθητή παρέχοντάς του καθοδήγηση, ανατροφοδότηση και συμβουλές κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, βοηθώντας παράλληλα να αναπτύσσονται γνώσεις και δεξιότητες.

Αν θα προτιμούσατε μια πιο σύντομη περιγραφή: Ο διευκολυντής της εικονικής μάθησης είναι ένα έμπειρο άτομο, το οποίο υποστηρίζει τους μαθητές κατά τη διάρκεια ανοικτών διαδικτυακών μαθημάτων. Ο διευκολυντής ενθαρρύνει τη συζήτηση, φροντίζοντας να μπορούν να συνεισφέρουν και να επικοινωνούν όλοι οι μαθητές, με θετικό και συνεργατικό τρόπο.

Παραδοσιακά, οι διευκολυντές εργάζονται με ομάδες δια ζώσης, είτε μιλάμε για εργαστήρια, συγκρότηση ή ανάπτυξη ομάδων, σεμινάρια και άλλα. Με τη γεωγραφική διασπορά οργανισμών και ομάδων να αυξάνεται όλο και πιο πολύ, υπάλληλοι, μαθητές, δάσκαλοι, συνάδελφοι και εκπαιδευτές

συνεργάζονται σε ένα εικονικό περιβάλλον. Αυτό καθιστά όλο και μεγαλύτερη την ανάγκη διευκόλυνσης εργαστηρίων, σεμιναρίων ή συναντήσεων.

Ειδικοί διαφόρων τομέων πιστεύουν ότι η εικονική διευκόλυνση και διεξαγωγή διαδικτυακών σεμιναρίων, εργαστηρίων και συναντήσεων θα είναι όλο και πιο συχνή και σημαντική στο μέλλον. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων και πόρων που θα σας βοηθήσουν να γίνετε αποτελεσματικοί εικονικοί διευκολυντές θα αποβεί ωφέλιμη για το μέλλον της ομάδας και της επιχείρησής σας, και θα σας βοηθήσει να δουλεύετε με εικονικές ομάδες και απομακρυσμένους εργάτες σε ένα ψηφιακό περιβάλλον.

Είτε είστε έμπειροι διευκολυντές που θέλετε να μεταβείτε στην απομακρυσμένη διευκόλυνση είτε λιγότερο έμπειροι εκπαιδευτές, τα ακόλουθα κεφάλαια θα βοηθήσουν εσάς και τις ομάδες σας να εκμεταλλεύεστε στο έπακρο τον χρόνο που θα επενδύετε μαζί στο διαδίκτυο.

3. Τι μπορώ να διευκολύνω εικονικά;

Βασικά, ολόκληρος ο κόσμος, εταιρείες, πανεπιστήμιο, φορείς δημόσιας διοίκησης και άνθρωποι είναι στο διαδίκτυο: εργάζονται, μοιράζονται, ψωνίζουν, συλλέγουν πληροφορίες και μαθαίνουν στο εικονικό περιβάλλον. Στη συνέχεια θα δούμε μερικές μόνο από τις περιπτώσεις που ενδέχεται να χρειαστεί να διευκολύνετε στο διαδίκτυο, για ομάδες ή εκπαιδευόμενους που εργάζονται και σπουδάζουν από το σπίτι τους, για χώρους συνεργασίας ή άλλα.

► Εικονικές συναντήσεις

Οι εικονικές συναντήσεις για απομακρυσμένες ομάδες είναι εξαιρετικά συχνές. Είναι πολύ πιθανό οι υπάλληλοι να συμμετέχουν σε πολλές εικονικές συναντήσεις κάθε εβδομάδα. Τέτοιες μπορεί να είναι καθημερινές ενημερώσεις, καθολικής συμμετοχής, συζητήσεις, και άλλα. Όπως για όλες οι συναντήσεις, έτσι και για τις εικονικές πρέπει να υπάρχει σαφής λόγος για τη διεξαγωγή τους, και συγκεκριμένος στόχος. Οποιαδήποτε δυσκολία μιας εικονικής κατάστασης μπορεί να ξεπεραστεί με συνετή διευκόλυνση, τη χρήση κατάλληλου εικονικού περιβάλλοντος, εργαλεία διευκόλυνσης και καλοσχεδιασμένες συνεδρίες.

► Διαδικτυακά εργαστήρια

Στα διαδικτυακά εργαστήρια εφαρμόζονται πολλές από τις τεχνικές και μεθοδολογίες που εφαρμόζονται και στα δια ζώσης, στα πρώτα ισχύουν ιδιαίτερες συνθήκες, δυσκολίες και πιθανά οφέλη. Ένα καλά σχεδιασμένο διαδικτυακό εργαστήριο μπορεί να βοηθήσει μια εικονική ομάδα να ευθυγραμμιστεί, να παραγάγει ιδέες και λύσεις, να χτιστούν σχέσεις εμπιστοσύνης, και να ενδυναμωθεί η κουλτούρα της εικονικής ομάδας. Στα σενάρια αυτά, οι διαδικτυακές συνεδρίες δεν είναι μόνο «κάτι επιπλέον», αλλά είναι απαραίτητες για ομάδες που επιθυμούν να είναι παραγωγικές, κι ως μην είναι στον ίδιο χώρο.

Η επιλογή σωστής μεθοδολογίας, εργαλείων, τεχνικών και διαδικασιών για το εργαστήριο είναι εξίσου κρίσιμη στον εικονικό χώρο, όσο και δια ζώσης. Ίσως θα ήταν εύλογο να εφαρμόζατε ένα απομακρυσμένο σπριντ σχεδίου ή σχήμα ανοικτού χώρου. Όταν σχεδιάζετε το εργαστήριό σας, να έχετε κατά νου τον σκοπό σας, την ομάδα, και τους περιορισμούς και τα οφέλη της εικονικής εργασίας. Τα εργαλεία ασύγχρονης επικοινωνίας και συνεργασίας είναι κρίσιμοι παράγοντες για οποιαδήποτε εικονική ομάδα.

► Webinars

Με απλά λόγια, ένα webinar είναι μία εκδήλωση που λαμβάνει χώρα στο διαδίκτυο. Στα webinar, ένας ή περισσότεροι ομιλητές παραδίδουν την εκπαιδευτική ύλη στους παραβρισκόμενους, και διεξάγουν συζητήσεις και δημοσκοπήσεις μέσω online λογισμικού. Συχνά, τα webinars διαφέρουν ως προς το πώς προσεγγίζουν την αλληλεπιδραστικότητα – σε κάποια γίνεται απλά μια παρουσίαση, ενώ άλλα έχουν διαδραστικά στοιχεία, με τους παραβρισκόμενους να μπορούν να κάνουν ερωτήσεις, να συμμετέχουν σε δημοσκοπήσεις ή να απευθύνονται στον ομιλητή. Η επιλογή του κατάλληλου λογισμικού για τις ανάγκες σας ξεκινά από τον σχεδιασμό. Ένα webinar χωρίς δομή πιθανά θα είναι μη παραγωγικό και χάσιμο χρόνου. Να σχεδιάζετε προσεκτικά το webinar σας έχοντας κατά νου το κοινό και τον στόχο σας, να επιλέγετε το λογισμικό που θα σας επιτρέψει να αλληλεπιδράτε κατάλληλα, και να χρησιμοποιείτε τις δεξιότητες διευκόλυνσής σας για να διεξάγετε την καλύτερη δυνατή συνεδρία.

► Διαδικτυακά μαθήματα και σεμινάρια

Τα διαδικτυακά μαθήματα ή τα εικονικά σεμινάρια επωφελούνται από τη χρήση τεχνικών διευκόλυνσης και μπορούν να σας βοηθήσουν να προσθέσετε αξία σ' αυτό που προσφέρετε. Η παράδοση μαθημάτων ή κατάρτισης στις εικονικές σας ομάδες πιθανότατα θα ενέχει ασύγχρονη μάθηση και χρήση εργαλείων συνεργασίας. Κάποια διαδικτυακά μαθήματα μπορούν να παραδίνονται εξ ολοκλήρου κατά παραγγελία, με μαγνητοσκοπημένα υλικά και εκπαιδευτικά λογισμικά, όπως η πλειονότητα των MOOC (μαζικά ανοικτά διαδικτυακά μαθήματα). Μπορεί να γνωρίζετε τι ταιριάζει στο κοινό σας και στην ύλη, αλλά η ανάλυση εννοιών με μια ομάδα σε πραγματικό χρόνο ή η διεξαγωγή συμπληρωματικών συνεδριών πρόσωπο-με-πρόσωπο έχουν πάντα αξία.

3.1. Οφέλη εικονικών εκδηλώσεων

Τελευταία, πολλοί οργανισμοί διαφόρων τύπων αναγνωρίζουν τα οφέλη των διαδικτυακών εργαστηρίων και εικονικών συναντήσεων ή σεμιναρίων. Τα εργαστήρια και σεμινάρια που έχουν καλό σχεδιασμό και κατάλληλη διευκόλυνση μπορούν να είναι ένα από τα καλύτερα εργαλεία του οργανισμού σας για την επίλυση περίπλοκων προβλημάτων, τη δημιουργία καινοτομίας ή την ανάπτυξη. Αναρωτηθείτε το εξής: έχετε το περιθώριο να χάσετε τα οφέλη των εργαστηρίων ή των διαδικτυακών μαθημάτων, μόνο και μόνο επειδή η ομάδα σας ή ο οργανισμός σας είναι

διασκορπισμένα; Ας δούμε κάποια από τα κύρια οφέλη της διεξαγωγής εργαστηρίων, συναντήσεων ή σεμιναρίων σε εικονικό περιβάλλον.

► Εύκολη πρόσβαση και συμπεριληπτικότητα

Η απομακρυσμένη εργασία έχει φέρει επανάσταση στο τρόπο που εργαζόμαστε και μαθαίνουμε, σε διάφορους ρόλους και βιομηχανίες. Ανεξαρτήτως τοποθεσίας, οι άνθρωποι μπορούν να συνεισφέρουν στις ομάδες ή στους οργανισμούς τους, να εισακούονται και να εκπαιδεύονται. Τα απομακρυσμένα εργαστήρια ή διαδικτυακά σεμινάρια δίνουν σε άτομα με νεαρές οικογένειες, αναπηρίες ή που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές του κόσμου, πρόσβαση σε πράγματα που αλλιώς θα έχαναν. Πράγμα σπουδαίο και για τη διαφορετικότητα και τη συμπεριληπτικότητα: μια διαζώσης συνάντηση σε μια μικρή περιοχή δεν μπορεί να είναι τόσο «ετερογενής» όσο μια διαδικτυακή εκδήλωση με συμμετέχοντες απ' όλον τον κόσμο.

► Οικονομία

Πέρα από την ευκολότερη πρόσβαση σε σχέση με τις διαζώσης συναντήσεις, οι εικονικές συναντήσεις ή τα απομακρυσμένα εργαστήρια είναι συχνά και φτηνότερα για όλους τους εμπλεκόμενους. Διεξάγοντας μια εκδήλωση στο διαδίκτυο, περικόπτετε σημαντικά τα έξοδα και εκμηδενίζετε τα κόστη για τους συμμετέχοντες (μεταφορά, διαμονή, χώρος διεξαγωγής εργαστηρίου, υλικά κλπ). Σίγουρα έχει αξία να συναντιούνται από κοντά τα μέλη μιας ομάδας για να χτίζεται η εταιρική κουλτούρα, αλλά στην περίπτωση των εργαστηρίων ή των σεμιναρίων, ίσως να είναι καλύτερο να διεξάγονται στο διαδίκτυο.

► Μικρότερες οργανωτικές απαιτήσεις

Η οργάνωση και διεξαγωγή ενός μεγάλης κλίμακας εργαστηρίου διαζώσης μπορεί να είναι δύσκολη υπόθεση, ειδικά όσον αφορά στη διοικητική μέριμνα για εικονικές ομάδες ή μεγάλους οργανισμούς. Παρότι η διεξαγωγή ενός διαδικτυακού εργαστηρίου είναι απαιτητική, με ιδιαίτερες δυσκολίες, σε γενικές γραμμές η οργάνωσή τους είναι απλούστερη υπόθεση, από τη σκοπιά της διοικητικής μέριμνας. Για παράδειγμα, μπορεί να αρκεί να μοιράζεστε την οθόνη σας και να ζητάτε από τους συμμετέχοντες να κάνουν εργασίες με υλικά που έχουν σπίτι τους. Πιθανότατα δεν θα χρειαστεί να τακτοποιήσετε ένα δωμάτιο ή να μισθώσετε χώρο. Για τη συμμετοχή των ανθρώπων, συνήθως αρκεί μια απλή πρόσκληση μέσω email. Μην ξεχνάτε, όμως, ότι το διαδικτυακό εργαστήριο απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό ούτως ώστε να είναι αποτελεσματικό, και, ακόμη κι αν σας απαλλάσσει από κάποια εμπόδια, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άλλα, όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο.

► Χτίσιμο κουλτούρας σε πλήρως απομακρυσμένες ομάδες

Στην περίπτωση πλήρως εικονικών ομάδων ή οργανισμών με ομάδες και υπαλλήλους σε διαφορετικές γεωγραφικές τοποθεσίες, οι συναντήσεις και τα εργαστήρια που διεξάγονται σε

πραγματικό χρόνο ενδέχεται να είναι ο μόνος τρόπος να συνεργάζονται οι ομάδες. Η συνομιλία των συναδέλφων μέσω λογισμικού τηλεδιασκέψεων, το να μπορούν να βλέπουν ο ένας τον άλλον σε πραγματικό χρόνο, είναι απαραίτητο για να επιτύχει μια εικονική ομάδα. Τα εικονικά εργαστήρια, στα οποία οι συμμετέχοντες μπορούν να συνεργάζονται και να συνδέονται, ανεξαρτήτως του πού βρίσκονται στον κόσμο, βοηθά να δημιουργηθούν δεσμοί και να χτιστεί μια εταιρική κουλτούρα που θα υπάρχει και εκτός του εργαστηρίου ή της συνάντησης.

3.2. Δυσκολίες διεξαγωγής εικονικής εκδήλωσης

Η εργασία σε εικονικό περιβάλλον, φυσικά, έχει τις δυσκολίες της. Οι εικονικές ομάδες ακολουθούν πάντα κάποιες βέλτιστες πρακτικές για να είναι πιο αποτελεσματικές, είτε αυτές έχουν να κάνουν με τη χρήση συνεργατικών εργαλείων, είτε με καλοσχεδιασμένες εργασιακές διαδικασίες.

Από τη φύση τους, τα εργαστήρια απαιτούν πολλή συνεργασία και την εφαρμογή διαφόρων τεχνικών και διαδικασιών, ούτως ώστε να είναι αποτελεσματικά. Πώς εφαρμόζονται, όμως αυτά, στο διαδίκτυο; Στη συνέχεια θα δούμε τις δυσκολίες της διεξαγωγής εικονικών συναντήσεων ή εργαστηρίων που θα πρέπει να έχετε κατά νου, όταν σχεδιάζετε και διεξάγετε τα διαδικτυακά σας εργαστήρια.

► Τεχνικά θέματα

Κατά τη διεξαγωγή ενός διαδικτυακού εργαστηρίου ή εικονικής συνάντησης, ορισμένες φορές, κάποιοι θα αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τη σύνδεσή τους ή άλλα τεχνικά προβλήματα. Κακής ποιότητας εξοπλισμός ήχου ή εικόνας ή μια κακή σύνδεση στο διαδίκτυο μπορούν να ρίξουν την ποιότητα του εικονικού σας εργαστηρίου. Ο κίνδυνος αυτός δεν μπορεί να εξαλειφθεί 100%, αλλά μπορείτε να κάνετε κάποιες ενέργειες προκειμένου να αποτρέψετε ή να περιορίσετε τον αντίκτυπο των τεχνικών προβλημάτων. Ενημερώστε με σαφήνεια τους συμμετέχοντες σχετικά με το τι θα χρειαστούν για τη συνάντηση. Αξίζει επίσης να τους ενημερώσετε για επιπλέον ανάγκες – λογισμικά, συνδέσμους ή προαπαιτήσεις – ξεκάθαρα και πολύ πριν την εκδήλωση. Αν χρειάζεται να μάθουν κάποιο εργαλείο προκειμένου να συμμετέχουν ή να εγγραφούν σε μία εφαρμογή τηλεδιασκέψεων, φροντίστε να γίνουν αυτά πολύ πριν την ημερομηνία διεξαγωγής του εργαστηρίου. Κάθε λεπτό που σπαταλάτε στην αρχή του εργαστηρίου για να βοηθάτε κόσμο να συνδεθεί μπορεί να διαλύσει το χρονοδιάγραμμά σας ή να καταστρέψει τη ροή του εργαστηρίου σας.

► Ευθυγράμμιση

Ένας από τους κύριους σκοπούς οποιουδήποτε εργαστηρίου είναι να ευθυγραμμιστούν οι συμμετέχοντες με έναν κοινό στόχο ή σκοπό. Τα επιτυχημένα εργαστήρια βοηθούν μια ομάδα να συσκεφτεί και να καταλήξει σε μια κοινή οδό. Την ευθυγράμμιση αυτή αναλαμβάνει να την επιτύχει ο διευκολυντής και, ανάλογα και με τον στόχο του εργαστηρίου, αυτό μπορεί να είναι και το κύριο όφελός του. Η ευθυγράμμιση είναι πιο δύσκολη σε απομακρυσμένα ή εικονικά περιβάλλοντα. Η ανοικτή επικοινωνία διευκολύνεται πιο δύσκολα, καθώς συχνά πολλοί μιλούν ταυτόχρονα ή κάποιοι

διστάζουν να μιλήσουν. Έτσι, κάποια άτομα ή ομάδες δεν προλαβαίνουν να πουν τα επιχειρήματά τους ή να συζητήσουν προβληματισμούς που θα τους βοηθούσαν να ευθυγραμμιστούν. Για να ξεπεραστεί αυτή η δυσκολία απαιτείται να έχει σχεδιαστεί σωστά το εργαστήριο – δηλαδή να έχετε προνοήσει για δραστηριότητες ή ασκήσεις που διευκολύνουν την ευθυγράμμιση – και να γίνεται μια συνετή διευκόλυνση. Αν συντονίζετε διαδικτυακό εργαστήριο με στόχο τη λύση ενός προβλήματος, η ευθυγράμμιση είναι κρίσιμης σημασίας. Ως διευκολυντές, πρέπει να επικεντρωθείτε στο να βοηθήσετε την ομάδα να επιτύχει αυτήν την ευθυγράμμιση.

► Έλλειψη κοινού οπτικού χώρου

Η χρήση πινάκων με μαρκαδόρο και μπλοκ για την απεικόνιση βασικών εννοιών και συμπερασμάτων, η χρήση αυτοκόλλητων χαρτιών σημειώσεων, η δημιουργία πόρων ή πρωτοτύπων από την ίδια την ομάδα στο χαρτί είναι όλα σημαντικά εργαλεία για τα δια ζώσης εργαστήρια. Στο εικονικό περιβάλλον τα πράγματα είναι διαφορετικά και με μια πρώτη ματιά, αρκετά περίπλοκα. Το να ζητάτε από τους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν μια κοινή οθόνη, να διαβάσουν ένα έγγραφο και να συγγράψουν σε έναν κοινόχρηστο πίνακα σπάνια θα αποδεικνύεται παραγωγικό, ενώ μπορεί να καταντά και βαρετό. Υπάρχουν πολλά online εργαλεία που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να δημιουργήσετε κοινούς οπτικούς χώρους για το εικονικό σας εργαστήριο ή την απομακρυσμένη συνάντηση, αλλά να έχετε κατά νου την οπτική υπερφόρτωση ή τις αποσπάσεις που μπορούν να προκαλούν όλα αυτά τα εργαλεία. Θα τα βρείτε στην Ενότητα 2 αυτού του MOOC.

► Πιο αργή ροή συζήτησης

Ακόμη και στην πιο καλά δομημένη διαδικτυακή συνάντηση ή εικονικό εργαστήριο, μπορεί να μιλάνε πολλοί ταυτόχρονα ή να διακυμαίνεται η ροή της συζήτησης. Όταν μιλάμε στο διαδίκτυο, δεν βλέπουμε τις κινήσεις εκείνες που μας επιτρέπουν να καταλαβαίνουμε πότε/πώς να απαντάμε σε μία συζήτηση. Επιπλέον, τεχνικά ζητήματα, πολυμελείς ομάδες ή κακή ποιότητα ήχου μπορούν επίσης να επιβραδύνουν την επικοινωνία σε ένα εργαστήριο. Η δυσκολία αυτή υπάρχει σχεδόν πάντα στα εικονικά εργαστήρια και στις διαδικτυακές συναντήσεις. Ο περιορισμός των συζητήσεων κατά τη διάρκεια ορισμένων τμημάτων, το να επιτρέπουμε να μιλούν όλοι για ορισμένο χρόνο ή να τους ζητάμε να γράφουν τις ερωτήσεις τους στο chat ώστε να διαλέξει σε ποιον θα απευθυνθεί ο διευκολυντής, μπορούν να αποδειχτούν αποτελεσματικά. Το μέγεθος της ομάδας, η μορφή του εργαστηρίου και η τεχνική σταθερότητα όλων μπορούν να καθορίσουν την πιο κατάλληλη προσέγγιση για την επίλυση αυτού του θέματος. Στο στάδιο του σχεδιασμού, προσπαθήστε να συμπεριλάβετε μεθόδους που απαιτούν λιγότερη ζωντανή συζήτηση και περισσότερη ατομική σκέψη και δουλειά από μικρές ομάδες. Ή επιλέξτε πρακτικές δραστηριότητες, όπως σύντομες ψηφοφορίες, για να περιορίσετε χρονικά και να ελαχιστοποιήσετε τις άσχετες συζητήσεις. Μπορεί να σας βοηθήσει να επιλέξετε το κατάλληλο εργαλείο ή εφαρμογή του FAVILLE, την οποία θα βρείτε στο <https://favilleapp.ht-apps.eu>. Εκεί θα βρείτε κατάλληλα εργαλεία και τεχνικές για την κάθε περίπτωση.

► Συμμετοχή

Η επιτυχία ενός εργαστηρίου κρίνεται από τον βαθμό συμμετοχής των παραβρισκόμενων. Εδώ είναι που ξεχωρίζει ο καλός διευκολυντής. Σχεδιάζει ενδιαφέρουσες διαδικασίες και διεξάγει εργαστήρια χρησιμοποιώντας εργαλεία και τεχνικές που ενισχύουν τη συμμετοχή όλων. Στις εικονικές εκδηλώσεις, η συμμετοχή μπορεί να είναι δύσκολη υπόθεση. Αν έχετε οργανώσει το εργαστήριό σας στο πόδι, συμπεριλαμβάνοντας ώρες ολόκληρες σκέτων παρουσιάσεων, χωρίς δραστηριότητες ή μια καλά σχεδιασμένη διαδικασία, σύντομα όλοι θα βαρεθούν ή θα χάσουν τη συγκέντρωσή τους. Ειδικά όσοι συμμετέχουν από μακριά μπορεί να αποσπαστούν από ό,τι βλέπουν στην άλλη τους οθόνη ή από το φυσικό τους περιβάλλον. Συνεπώς, είναι σημαντικό να τεθούν κάποιοι κανόνες, ούτως ώστε να παραμένουν συγκεντρωμένοι, όπως ακριβώς γίνεται και δια ζώσης. Προκειμένου να επιτύχετε ενεργό συμμετοχή σε ένα εικονικό εργαστήριο, πρέπει να σχεδιάσετε μια διαδικασία διαδραστική, ποικιλόμορφη, φτιαγμένη στα μέτρα των ομάδων σας. Να χρησιμοποιείτε εργασίες και τεχνικές που απαιτούν δημιουργικές και κριτικές προσεγγίσεις, όπως θα κάνατε σε ένα δια ζώσης εργαστήριο.

► Κανόνες συμπεριφοράς

Οι κανόνες συμπεριφοράς σε ένα εργαστήριο ή σε μία συνάντηση μπορούν να καθορίσουν το αν θα επιτύχει ή όχι. Συχνά οι διευκολυντές φροντίζουν να τους περιγράψουν πριν ξεκινήσει η συνεδρία. Ακολουθούν κάποιες βασικές συμβουλές για τη συμπεριφορά μας στο διαδίκτυο: πατάμε το κουμπί της σίγασης, όταν δεν μιλάμε, επιλέγουμε ήσυχο περιβάλλον, έχουμε καλό φωτισμό για να μας βλέπουν οι άλλοι, είμαστε συγκεντρωμένοι στην τηλεδιάσκεψη και δεν κάνουμε άλλες εργασίες ή απαντάμε σε emails. Όπως όλες οι δεξιότητες επικοινωνίας, έτσι και οι διαδικτυακές ή εικονικές χρειάζονται ανάπτυξη και ραφινάρισμα.

► Συν-διευκόλυνση

Η συν-διευκόλυνση βοηθά να μοιράζεται ο φόρτος εργασιών και να συνδυάζονται πολλαπλά σελτ δεξιοτήτων, τόσο σε δια ζώσης, όσο και σε εικονικά εργαστήρια. Φυσικά, η online συν-διευκόλυνση είναι πιο περίπλοκη υπόθεση, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν τα μη προφορικά σημάδια που βλέπουμε, όταν έχουμε απέναντί μας τον άλλον. Οι πάσες και οι μεταβάσεις από το ένα τμήμα στο άλλο ανάμεσα στους διευκολυντές μπορούν να φαίνονται αδέξιες, χώρια τις τεχνολογικές επιπλοκές που προκύπτουν, όταν πολλά άτομα μοιράζονται οθόνες, πόρους ή συνεργάζονται σε πραγματικό χρόνο. Αν συν-διευκολύνετε με άλλον διευκολυντή ή με πελάτη ή διαχειριστή, μπορεί επίσης να είναι δύσκολο να συνεννοείστε μεταξύ σας όσο διεξάγεται στο εργαστήριο. Οι κατ' ιδίαν, σύντομες συζητήσεις σας για την αναπροσαρμογή της συνεδρίας καθίστανται πιο δύσκολες, και πιθανά θα πρέπει να τις κάνετε στα διαλείμματα ή σε άλλο chat room. Περιορίστε το στρες όσο πιο πολύ γίνεται, σχεδιάζοντας προσεκτικά το εργαστήριο και κάνοντας μια συνδιάσκεψη με τον συν-διευκολυντή σας ή με τον πελάτη σας πριν τη διεξαγωγή του, στήνοντας παράλληλα ένα σύστημα για να μιλάτε κατ' ιδίαν. Εργαλεία όπως το Zoom παρέχουν τη δυνατότητα ιδιωτικών συζητήσεων, παράλληλα με την κυρίως

συνεδρία. Άλλη μια βιώσιμη λύση είναι να επικοινωνούν οι διευκολυντές σε ξεχωριστό κανάλι του Slack, ενώ εξελίσσεται το εργαστήριο.

► Χωρισμός σε υποομάδες συζήτησης

Κατά τον σχεδιασμό και τον συντονισμό ενός εικονικού εργαστηρίου είναι εύλογο να προσπαθούμε να αναπαράγουμε την εμπειρία του ζωντανού εργαστηρίου όσο το δυνατόν περισσότερο. Θυμηθείτε την τελευταία ημερίδα που παραβρεθήκατε. Δεν γίνονταν πολλές παραγωγικές συζητήσεις στα διαλείμματα, ανάμεσα σε δραστηριότητες ή ενώ περιμένατε στην ουρά για έναν καφέ; Ποιες συζητήσεις ήταν πιο αποτελεσματικές, αυτές που συμμετείχαν όλοι ή αυτές ανάμεσα σε μικρότερες υποομάδες; Όλη αυτή η επικοινωνία ομάδων διαφόρων μεγεθών αυξάνει την πιθανότητα επιτυχίας του εργαστηρίου, ειδικά αν αυτό διαρκεί πολύ ώρα, οπότε χρειάζεται μια ποικιλομορφία. Αυτό είναι δύσκολο να επιτευχθεί σε ένα εικονικό εργαστήριο και πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη στα πρώιμα στάδια του σχεδιασμού του. Μην ξεχνάτε ότι τα εικονικά εργαστήρια δεν επιτρέπουν τη μη προφορική επικοινωνία στον ίδιο βαθμό με τα δια ζώσης. Π.χ. το να διαβάζουμε τη γλώσσα του σώματος είναι από δύσκολο έως αδύνατο στο διαδίκτυο. Οι κουβεντούλες στα διαλείμματα ή ο διαχωρισμός σε μικρότερες ομάδες είναι επίσης δύσκολο να υλοποιηθούν σωστά.

Η δυσκολία εδώ είναι το πώς θα βρείτε χρόνο για τέτοιες συζητήσεις με μικρές ομάδες, και πώς θα τις υλοποιήσετε στην πράξη. Για παράδειγμα, το Zoom υποστηρίζει υπο-συνεδρίες. Μια εναλλακτική λύση είναι να δημιουργήσετε πολλές μικρές ομάδες μέσω του λογισμικού τηλεδιάσκεψων που χρησιμοποιείτε. Μην ξεχνάτε ότι η σωστή διευκόλυνση υπηρετεί την ομάδα και τον υποκείμενο σκοπό. Να χρησιμοποιείτε τις υπο-διασκέψεις, μόνο αν είστε απολύτως σίγουροι ότι αρμόζουν στην περίπτωση.

4. Σύγχρονη και ασύγχρονη διευκόλυνση σε ΕΜΠ

Ανάλογα με τον μαθησιακό στόχο, οι μαθητές μπορούν να επωφελούνται τόσο από τη σύγχρονη, όσο και από την ασύγχρονη μάθηση. Και οι δυο έχουν τα πλεονεκτήματα και, φυσικά, τα μειονεκτήματά τους. Πώς ορίζονται και ποιες οι διαφορές τους;

Στη σύγχρονη εικονική μάθηση, μαθητές από διάφορες περιοχές του κόσμου μπαίνουν στον ίδιο ιστότοπο ταυτόχρονα με τον δάσκαλο. Αυτού του είδους η μάθηση υποστηρίζεται από διαδικτυακά μέσα επικοινωνίας, όπως η τηλεδιάσκεψη και το chat. Συνήθως ο εκπαιδευτής κάνει μια παρουσίαση με σλάιντ, με τους μαθητές να την παρακολουθούν στον σχετικό ιστότοπο. Οι μαθητές μπορούν να κάνουν ερωτήσεις ή σχόλια ηχητικά ή γράφοντας στο παράθυρο του chat.

Ανακεφαλαιώνοντας, οι συμμετέχοντες επικοινωνούν ταυτόχρονα, από διαφορετικές τοποθεσίες, χρησιμοποιώντας το ίδιο εργαλείο επικοινωνίας. Η αλληλεπίδραση με τους μαθητές, η ανταπόκριση στις ερωτήσεις, τα σχόλια και τις παρατηρήσεις τους δεν τελειώνει ποτέ, αλλά είναι κρίσιμης σημασίας

για την αποτελεσματικότητα της μάθησης. Να πώς μπορεί να σας βοηθήσει η σύγχρονη μάθηση. Ποιος είπε, όμως, ότι η μάθηση πρέπει να είναι αποκλειστικά σύγχρονη;

Η ασύγχρονη εικονική μάθηση συνιστά κατά παραγγελία μαθησιακή εμπειρία. Συχνά υποβοηθείται από μέσα διαδικτυακής επικοινωνίας, όπως emails και πίνακες συζητήσεων. Οι μαθητές δεν είναι αναγκασμένοι να προσαρμόζουν το πρόγραμμά τους στο χρονοδιάγραμμα του εκπαιδευτή. Η ασύγχρονη εκπαίδευση είναι τρομερά ευέλικτη και έχει δύο μορφές, υποβοηθούμενη ή αυτόνομη. Στην ασύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση, ο μαθητής μπορεί να επισκέπτεται τον σχετικό εικονικό χώρο οποτεδήποτε και να κατεβάζει έγγραφα ή να στέλνει μηνύματα σε δασκάλους, διευκολυντές και συμμαθητές. Με άλλα λόγια, οι συμμετέχοντες επικοινωνούν σε διαφορετικούς χρόνους, από διαφορετικούς τόπους, χρησιμοποιώντας το ίδιο εργαλείο επικοινωνίας.

Στην ασύγχρονη μάθηση, οι μαθητές εκτελούν δραστηριότητες με τον ρυθμό που επιθυμούν και όποτε τους βολεύει, από οπουδήποτε στον κόσμο. Δεν λαμβάνουν άμεση ανατροφοδότηση, ούτε απαιτείται η παρουσία τους κάποια συγκεκριμένη ώρα.

Το πλεονέκτημα της ασύγχρονης μάθησης για μαθητές και δασκάλους είναι ότι δεν υπάρχουν οι περιορισμοί των χρονοδιαγραμμάτων και του ανθρώπινου παράγοντα. Συχνά είναι πιο προσιτή, ειδικά για μεγάλες ομάδες. Καθιστά επίσης πιο δυνατή τη συμπεριληπτικότητα στη μάθηση. Τα παραπάνω επιχειρήματα αρκούν για να σας πείσουν να δοκιμάσετε αυτή τη μέθοδο.

4.1. Ασύγχρονοι διευκολυντές

Στην ασύγχρονη μάθηση, οι μαθητές παρακολουθούν διαδικτυακά ή εξ αποστάσεως μαθήματα όποτε το επιθυμούν οι ίδιοι. Οι αντίστοιχοι διευκολυντές πρέπει να είναι οργανωτικοί, να δίνουν προσοχή στη λεπτομέρεια, να ανταποκρίνονται γρήγορα, και να μπορούν να ερμηνεύουν τα νοήματα των σχολίων, αναρτήσεων και εργασιών των μαθητών.

Η ασύγχρονη μάθηση έχει πολλά πλεονεκτήματα για τους μαθητές, όπως:

τα υλικά, οι διαλέξεις, τα τεστ κλπ είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή, συνεπώς οι μαθητές μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά οποτεδήποτε κι απ' οπουδήποτε
οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν και να επικοινωνούν όποτε το επιλέξουν.

4.2. Σύγχρονοι διευκολυντές

Στα σύγχρονα διαδικτυακά μαθήματα, μαθητές και δάσκαλοι πρέπει να είναι online ταυτόχρονα. Οι διευκολυντές της σύγχρονης μάθησης προσφέρουν διαλέξεις, συζητήσεις και παρουσιάσεις σε ορισμένο επιλεγμένο ή συμφωνημένο χρόνο. Όλοι οι μαθητές πρέπει να μπουν τη συγκεκριμένη εκείνη ώρα, αν θέλουν να συμμετέχουν.

Οι διευκολυντές της σύγχρονης ηλεκτρονικής μάθησης πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη σχετική τεχνολογία, καθώς μέσω αυτής θα συνδέονται με τους μαθητές. Επιπλέον, πρέπει να μπορούν να

ανταποκρίνονται γρήγορα στις απορίες των μαθητών και να διαχειρίζονται τους περιορισμούς της τεχνολογίας.

4.3. Δεξιότητες διευκολυντή σύγχρονης και ασύγχρονης μάθησης: βασική επισκόπηση

Ο παρακάτω πίνακας παρέχει μια βασική επισκόπηση και σύγκριση των δεξιοτήτων που πρέπει να κατέχουν οι διευκολυντές της εικονικής μάθησης προκειμένου να μπορούν να υποστηρίξουν ουσιαστικά τις ομάδες των μαθητών τους. Όπως βλέπετε, υπάρχουν διαφορές, καθώς οι δύο τύποι παράδοσης της εικονικής μάθησης έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. Υπάρχουν, όμως, και κάποια κοινά στοιχεία.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ	ΑΣΥΓΧΡΟΝΗ
▶ Διαχείριση Χρόνου ▶ Ενεργός Συμμετοχή Μαθητών ▶ Διαχείριση Περιβάλλοντος σε Πραγματικό Χρόνο ▶ Εποικοδομητική κριτική ▶ Γνώσεις επί του Αντικειμένου ▶ Αποτελεσματική Επικοινωνία ▶ Ευέλικτος/η - Παρών ▶ Γνώσεις επί των Μηχανισμών της Τεχνολογίας	▶ Διαχείριση Χρόνου ▶ Ενεργός Συμμετοχή Μαθητών ▶ Ενθάρρυνση της Αυτόνομης Μάθησης ▶ Εποικοδομητική κριτική ▶ Ενίσχυση Κινήτρου ▶ Αποτελεσματική Επικοινωνία ▶ Διαθεσιμότητα ▶ Γνώσεις επί των Μηχανισμών της Τεχνολογίας

5. Πηγές

- [1] What's the Difference Between Blended Learning, E-Learning and Online Learning? Available at <https://www.distancelearningportal.com/articles/269/whats-the-difference-between-blended-learning-e-learning-and-online-learning.html>
- [2] <https://www.ispringsolutions.com/blog/asynchronous-learning>
- [3] Effective Online Facilitation, available at <http://docplayer.net/8089788-Effective-online-facilitation.html>
- [4] <https://ethinkeducation.com/blog/best-practices-for-asynchronous-learning/>
- [5] <https://www.elearninglearning.com/asynchronous/tools/?open-article-id=9924090&article-title=asynchronous-learning&blog-domain=gnowbe.com&blog-title=gnowbe>
- [6] <https://www.schoology.com/blog/asynchronous-learning-definition-benefits-and-example-activities>
- [7] https://oer.royalroads.ca/moodle/pluginfile.php/2550/mod_book/chapter/554/Online%20Facilitation%20Skills%20%20Strategies.pdf Online Facilitation – Skills & Strategies
- [8] <https://www.howspace.com/digital-facilitation>
- [9] <https://www.howspace.com/resources/difference-between-digital-virtual-and-face-to-face-facilitation>
- [10] <https://www.howspace.com/resources/5-facilitator-skills-to-re-think-in-the-digital-era>
- [11] <https://dynamind-elearning.com/how-to-become-a-better-asynchronous-e-facilitator/>

[12] <http://eft.educom.pt/index.php/eft/article/viewFile/141/98>

[13] <https://fullcirc.com/resources/facilitation-resources/designing-and-facilitating-online-events/>

[14] 8 Key differences between online and face-2-face facilitation available at
<http://collaborativejourneys.com/8-key-differences-between-virtual-and-face-2-face-facilitation/>

[15] <https://www.elearners.com/education-resources/degrees-and-programs/synchronous-vs-asynchronous-classes/>

available at <http://collaborativejourneys.com/8-key-differences-between-virtual-and-face-2-face-facilitation/#:~:text=In%20a%20face%2D2%2Dface%20session%2C%20we%20are%20all,from%20a%20different%20agenda!>

[16] <https://scope.bccampus.ca/mod/book/view.php?id=9749&chapterid=243>

[17] Synchronous vs Asynchronous Learning: Which is Right for Your Learners? Available at
<https://www.learnupon.com/blog/synchronous-learning-asynchronous-learning/>

[18] <https://canvas.vt.edu/courses/12378/pages/synchronous-and-asynchronous-tools>

[19] <https://dynamind-elearning.com/how-to-become-a-better-asynchronous-e-facilitator/>

[20] <https://dynamind-elearning.com/step-step-guide-weaving-online-feedback/>